

Handlingsplan för offentlig konst i Västerås 2019 – 2024

Antagen av Kulturnämnden 18 juni 2018

(KUN 2018/00183)

reviderad den 27 juni 2022

(KUN 2021/00295)

2018-04-26, 2022-06-16

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Syfte	3
Mål	3
Konst är en viktig och värdefull del av staden	4
Nya konstverk och omplacering	5
Västerås stad ska arbeta professionellt och strukturerat med den offentliga konsten.....	6
Organisation, ansvar och finansiering	7
Arbetsgång för offentligt konstprojekt.....	8
Materialval och hållbarhet	8
Dokumentation av den offentliga konsten.....	9
Information.....	10
Underhåll	10
Arbetsplan	10

Program	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad
Policy	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad
Handlingsplan	anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen
Riktlinje	säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

Bakgrund

Enligt reglementet för kulturnämnden är nämnden ansvarig för "Konstnärlig gestaltning av kommunens byggnader och offentliga miljöer som kommunen ansvarar för samt för förvaltning av denna konst." Det kommunala bostadsbolaget Mimer avsätter själva medel för att köpa konstverk till sina nybyggnadsprojekt.

Offentlig konst definieras här som konstverk avsedda för och ofta utförda direkt i miljöer där allmänheten regelmässigt har tillträde, framför allt utomhus i det offentliga rummet. Begreppet avser ett fält inom bildkonsten som ofta är platsspecifikt och som på olika sätt kommunicerar med allmänheten. Offentlig konst är i sig inte en egen konstform. Det är ett sätt att förstärka en föränderlig miljö genom konst.

Syfte

Syftet med denna handlingsplan är att skapa förutsättningar för att arbeta systematiskt och konsekvent med den offentliga konsten i Västerås stad. Handlingsplanen ska ge underlag för beslutshandlingen av nya offentliga konstverk. Den ska även ge överblick och ge riktlinjer för det löpande underhållsarbetet, nya projekt och vidareutveckling i framtiden.

Mål

- Varje år ska minst ett nytt konstverk tillföras stadens miljöer
- Att tillämpa enprocentsregeln och samverka mellan förvaltningarna
- All offentlig konst ska registreras i konstmuseets databas
- Informationen kring den offentliga konsten ska förbättras
- Att utföra löpande underhåll enligt framtagna underhållsplaner som revideras årligen.
- Skapa möjligheter för en stor bredd av möjliga uppdragsförfaranden och projektformer, och därmed frihet och dynamik i relation till styrdokumentet Prioritetsplan nya platser för offentlig konst (Prioritetsplanen) samt de konstprogram som tas fram utifrån den.

Konst är en viktig och värdefull del av staden

Offentlig konst är och har varit en viktig del av gestaltandet av stadsmiljöer och offentliga lokaler i Sverige, särskilt under 1900-talet. I Västerås har framför allt de centrala delarna i staden tillförts konstverk i samband med att nya byggnader uppförts eller offentliga platser omgestaltats. Offentliga konstverk finns även i viss utsträckning i de olika stadsdelarna. I ett antal av stadens byggnader, framför allt Västerås stadshus, finns platsspecifik konst gjord för platsen, samt konstverk som är inköpta och placerade på respektive plats. Finansieringen har i huvudsak skett genom Västerås stads kulturfond.

Västerås stad har under hela 1900-talet haft som princip att köpa in konst av hög konstnärlig kvalitet, ofta av yngre konstnärer. De konstverk som köpts in till staden har speglat samtiden och olika konstnärliga uttryck och språk. Ambitionen har varit att placera konst som bäst speglar eller förstärker en stadsdels, plats eller byggnads uttryck och gestaltning. Det har alltid bedömts som viktigt att det finns en variation i konstnärliga uttryck i staden för att spegla utvecklingen i den samtida konsten och stadens utveckling.

Konstens roll i stadsrummet är viktig, dels i sig själv som enstaka självständiga verk, men också i relation till platsen och inte minst till människorna. Den offentliga miljön rymmer ett myller av visuella intryck. Konsten kan erbjuda något ytterligare, den kan förstärka och spegla en plats eller värden som staden vill belysa. Den offentliga konstens roll kan också vara att ifrågasätta och skapa debatt. En plats betydelse kan ändras och påverkas genom konst, både närvaron och frånvaron av den. En stads offentliga konstsamling i sin helhet berättar också en historia om staden och mångfalden i sig har ett värde.

- Skapa möjligheter för en stor bredd av möjliga uppdragsförfaranden och projektformer, och därmed frihet och dynamik i relation till styrdokumentet Prioritetsplan nya platser för offentlig konst samt de konstprogram som tas fram utifrån den.

Samtidskonsten utvecklas ständigt vad gäller innehåll och idéer men även tekniskt och uttrycksmässigt. Nya former för vad som är offentlig konst och hur den kan ta plats i våra gemensamma miljöer uppstår och utvecklas kontinuerligt. För att ligga i framkant och vara nytänkande behöver Västerås stad tillämpa en mångfald av processer och projektformer för offentlig konst i olika skeden av stadsutvecklingsprojekt, ny-, om- och tillbyggnation

eller gestaltning i andra offentliga miljöer. Exempel på detta kan vara:

- Konstnärligt gestaltungsoppdrag, exempelvis inom ramen för ett nybyggnationsprojekt.
- Tidigt deltagande i stadsutvecklingsprocesser genom förstudier och andra projektformer. Konstnärens oppdrag startar i tidigt skede och samverkar med andra gestaltungs-kompetenser och skapar grundförutsättningar för den gestaltade livsmiljön. Ett oppdrag som sker innan ett traditionellt skissoppdrag för en konstnärlig gestaltning.
- Projekt kopplade till eller som del av forskningsprojekt där det konstnärliga oppdraget kan handla om ett undersökande eller utforskande av en fråga eller ämne.
- Projekt med delaktighet från invånare. Slutresultatet kan vara ett fysiskt konstverk eller en social process som kan dokumenteras.
- Konstnärers egna initiativ kring platsspecifika verk eller konstprojekt i staden.

Nya konstverk och omplacering

Initiativ till nya konstverk kan komma från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, från andra förvaltningar inom kommunen, men också från allmänheten. Utgångspunkt för förslagen till platser för nya verk är dels stadens översiktsplan, nya detaljplaner eller nya byggnationer initierade av staden, dels behov av konst i existerande miljöer som saknar konstverk.

- Varje år ska minst ett nytt konstverk tillföras stadens miljöer

Nybyggnadsområden prioriteras för nya konstverk, men även kompletteringar i befintliga områden som saknar konstverk. En löpande treårig prioritetsplan tas av kulturnämnden. Planen revideras varje år.

Kulturnämnden beslutar om vilka platser som ska förses med nya konstverk samt när detta ska ske. Omständigheter utanför kulturnämndens ansvarsområde påverkar hela tiden prioriteringar och tidtabeller. Det måste även finnas en lyhördhet för nya förslag från exempelvis allmänheten som kan leda till att långsiktiga planer förändras.

I och med att det ständigt sker förändringar i stadsmiljön kan det vara nödvändigt att även flytta existerande konstverk. Platser får en ny betydelse, konstverk hamnar i fel förhållande till nya anläggningar, byggnader utryms och ska användas för andra ändamål, stråk som förut varit välbefolkade kan bli tomma när

infrastrukturen i staden förändras. Allt detta kan vara anledning till att finna nya platser där konstverk kan omplaceras. Genom omplacering av verk kan de få ny uppmärksamhet och även upplevas som nya.

Konsten i staden ska

- spegla olika konstuttryck
- vara väl lämpad till en stadsdel, mark, plats eller byggnad
- ha en variation och mångfald i material, uttryck och utförande
- tillföra upplevelsen av stadsrummet nya värden

Västerås stad ska arbeta professionellt och strukturerat med den offentliga konsten

Kulturnämnden har ansvaret för den offentliga konsten i Västerås stad. Västerås museer har uppdraget att förvalta, utveckla och förmedla den offentliga konsten. Konstsakkunniga intendenterna arbetar systematiskt med ny offentlig konst, samt med förmedling, vård och underhåll av konstsamlingen.

I arbetet ingår bland annat

- verksamhetsplanering, tidplan och budget
- framtagande av konstprogram
- upphandling och inköp av offentlig konst
- projektledning
- genomförande av konstprojekt och installation av konstverk
- invigning och förmedling
- dokumentation och registrering av nya konstverk
- vård, underhåll och inventering av konstverk

Västerås stads arbete med den offentliga konsten ska kännetecknas av ett långsiktigt hållbart perspektiv. Detta ska inkludera fysisk hållbarhet, miljöfrågor, genusfrågor, tillgänglighet, barnperspektiv samt gärna vara målgruppsrelaterat. Tillgängligheten ska analyseras när placeringen av verk ska bestämmas. Ett jämställdhetsintegrerat arbetssätt ska genomsyra den framtida verksamheten med den offentliga konsten.

Bestämmelserna i LOU (lagen om offentlig upphandling) gällande konst ska följas. I denna finns tydliga regler som gäller all kommunal upphandling, även av konstverk för offentlig miljö.

Regelverket säger att det ska finnas ett tydligt program för uppdraget, att det ska finnas en större grupp konstnärer att välja bland och att de som gör urvalet av konstnärerna ska vara sakkunniga, d v s konst-sakkunniga.

Organisation, ansvar och finansiering

Västerås museer ansvarar på delegation av kulturnämnden för den offentliga konsten i Västerås stad. Vid inköp av större verk och större kollektioner av färdiga konstverk ska konstprogram upprättas, i vilket beslutsordningen ska framgå. Beslut om inköp ska i första hand följa aktuellt konstprogram och i andra hand delegationsordningen.

- Att tillämpa enprocentsregeln och samverka mellan förvaltningarna

En del av finansieringen av den offentliga konsten och dess handläggning sker genom det särskilda anslag till kulturnämnden som kommunfullmäktige beslutat om. Till anslaget fogas även medel från Västerås stads kulturfond. Till detta ska enligt den motion som antogs enhälligt i kommunfullmäktige även läggas medel från investeringsbudgeten så att den totala summan motsvarar 1 % av stadens investeringsbudget. Andra finansiärer och samarbetspartners kan bjudas in att delta i projekten.

En arbetsgrupp tillsätts och träffas regelbundet. I gruppen ingår Västerås konstmuseums chef, handläggare av offentlig konst vid konstmuseet, en representant från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen med lämplig befattning, samt representanter från teknik- och fastighetsförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen med kunskap och insyn i planärenden. Arbetsgruppen bereder ärenden samt förelägger nämnden förslag till platser för ny konst för politisk behandling.

När kulturnämnden tagit ett beslut om att genomföra ett projekt formeras, för det aktuella projektet, en speciell projektgrupp, vars bas är tjänstemannagruppen. I projektgruppen engageras externa sakkunniga, exempelvis konstnärer. Inför inköp av konstverk kan även representanter för andra verksamheter som direkt berörs av konstprojektet bjudas in till arbetsgruppen. Detta kan vara företag, bostadsrättsföreningar eller andra organisationer som kan ha ett intresse av att ett konstverk placeras på en plats. Det är möjligt att involvera olika intressegrupper såsom boende, elever, byggherrar m fl i processen. Vid mindre projekt (under tröskelvärdet för direktupphandling) kan handläggningen förenklas.

Arbetsgruppen svarar för

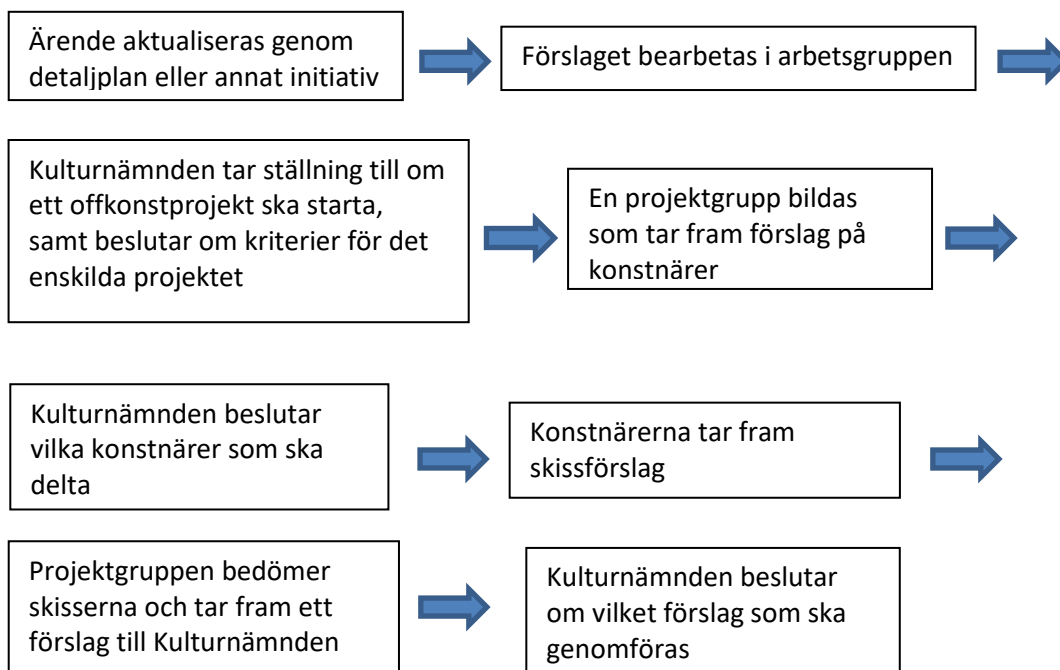
- bevakning av planeringsprocesser och andra beslut inom den kommunala förvaltningen som kan leda till att projekt med offentlig konst aktualiseras
- långsiktig planering och beredning inför beslut om Prioritetsplan nya platser för offentlig konst

Projektgruppens uppgifter

- tar fram kriterier för projektet
- tar fram förslag på konstnärer
- tar in synpunkter från andra berörda
- bedömer skisser och lägger fram förslag till kulturnämnden
- leder genomförandet av projektet

Arbetsgång för offentligt konstprojekt

Den föredragna arbetsgången beskrivs nedan;

Västerås stad ser helst att ett flertal konstnärer engageras i samband med ett skissuppdrag för ett offentligt konstprojekt. Val av arbetsgång görs dock alltid av kulturnämnden i beslut om konstprogram, som är det enskilda konstprojektets styrdokument. Konstprogrammet anger konstens förutsättningar och möjligheter

på en plats. Det kan vara nära knutet till området eller platsens plan- och byggprocess eller till utveckling av den befintliga miljön. Konstprogrammet bereds i dialog med berörda förvaltningar i Västerås stad, byggprojektet samt eventuell verksamhet och brukare. Beslutat konstprogram används som stöd i samarbete med andra förvaltningar och övriga samarbetspartner, till exempel byggprojekt och dess leverantörer samt med konstnär/-er. Konstprogrammet bereds utifrån Prioritetsplanen. Dess omfattning och detaljnivå kan därför variera utifrån platsens/områdets karaktär, behov och utvecklingsfas. Ett konstprogram kan även formuleras utifrån särskilt fokus eller strategiska satsningar inom Västerås stad. Ett beslutat konstprogram ligger till grund för vidare arbete med upphandling av konstnärliga gestaltungsuppdrag och/eller inköp av färdiga verk. Konstprogram beslutas av Kulturnämnden. I konstprogrammet avgör Kulturnämnden slutligt val av arbetsgång, som kan avvika från den beskrivna föredragna ordningen ovan.

Materialval och hållbarhet

Vad gäller materialval och hållbarhet ska varje projekt för ny offentlig konst ägna särskild uppmärksamhet kring hur konstverket ska kunna åldras och underhållas på bästa sätt. Det kan ibland finnas anledning att välja konstverk som har en kortare livstid, beroende på projektets beskaffenhet. Den stora majoriteten verk är permanenta, men även semipermanenta och tillfälliga konstverk kan förekomma. Med detta följer att konstverk kan komma att tas bort utan omplacering. Vid inköp ska

- materialval och tekniska lösningar ägnas stor vikt
- en avvägning mellan hållbarhet och andra konstnärliga aspekter görs

Dokumentation av den offentliga konsten

I Västerås museers databas registreras alla offentliga konstverk med information om verk och konstnär. I databasen finns även skötselansvisningar för vård och underhåll av verken.

- All offentlig konst ska registreras i konstmuseets databas

Information

Västerås museer ansvarar för information, kommunikation och förmedling av offentlig konst. Förmedling och kommunikation sker på en mångfald av sätt beroende på plats, sammanhang och målgrupp. Medel för skyltning ska ingå i produktionskostnaden för varje nytt konstverk som uppförs. Den offentliga konsten bör på sikt även bli sökbar via Konstmuseets webbsida.

- Informationen kring den offentliga konsten ska förbättras

Underhåll

Konst som är placerad i den offentliga miljön är ständigt utsatt för slitage. Det rör sig framför allt om väder och vind, men också om skadegörelse av olika slag. Omfattningen av slitaget varierar kraftigt från verk till verk och från plats till plats. Den befintliga offentliga konsten ska genomgå en översyn med jämna mellanrum för att erhålla en överblick över konstens skick och status. Detta dokumenteras enligt en framtagen underhållsplan och åtgärder planeras utifrån denna.

I underhållsplanen anges status på konstverken samt hur konsten löpande ska underhållas. Reparationer och åtgärder både av löpande och akut karaktär noteras i underhållsplanen som sköts av Västerås konstmuseum.

- Att utföra löpande underhåll enligt framtagen underhållsplan som revideras årligen

Arbetsplan

Västerås museer har ansvaret för verkställigheten av kulturnämndens beslut rörande konst. I samband med Västerås museers årliga verksamhetsplanering gör intendenten med ansvar för offentlig konst en arbetsplan för arbetet med den offentliga konsten. I arbetsplanen ingår t ex att ta fram förslag till nya platser för konstverk, särskilda renoverings/underhållsinsatser samt andra aktiviteter som berör den offentliga konsten enligt handlingsplanen.

- Västerås museer upprättar en årlig arbetsplan för sitt arbete med offentlig konst

VÄSTERÅS STAD

Kontaktcenter: 021-39 00 00

www.vasteras.se